

1.5

คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

Highlight

- รัฐธรรมนูญบัญญัติเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเอาไว้
- ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีสิทธิส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้
- ถ้าปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ “หยุดปฏิบัติหน้าที่” จนกว่าจะมีคำวินิจฉัย และหากศาลมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง ให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่ “วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่” แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ได้ทำไปแล้วก่อนพ้นจากตำแหน่ง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 210 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 82

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) มีฐานะเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย ปัจจุบันรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ ส.ส. มี 500 คน มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ขณะที่ ส.ว. มี 200 คน มาจากการเลือกกันเองของผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม อย่างไรก็ตาม ในวาระเริ่มแรก บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ ส.ว. มี 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

นอกจากเรื่องจำนวนและวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งแล้ว รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็น ส.ส. และ ส.ว. ไว้ด้วย ทั้งนี้ กรณีที่มีปัญหาว่า ส.ส. หรือ ส.ว. คนใด ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของผู้นั้นสิ้นสุดลง ก็สามารถส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดได้

ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ได้แก่ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ ส.ส. หรือ ส.ว. ไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง จากนั้นประธานสภาก็จะส่งเรื่องต่อไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนอีกกรณีหนึ่งเป็นกรณี ที่ กกต. เห็นว่าสมาชิกภาพของ ส.ส. หรือ ส.ว. คนใดคนหนึ่งมีเหตุให้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ ก็สามารถส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้เช่นกัน

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้อง “หยุดปฏิบัติหน้าที่” จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และหากท้ายที่สุดศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ผลคือสมาชิกผู้นั้นจะพ้นจากตำแหน่งนับแต่ “วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่” อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญกรณีนี้จะไม่กระทบต่อบรรดากิจการที่สมาชิกผู้ถูกร้องได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

การให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้สมาชิกหยุดปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นหลักการใหม่ซึ่งปรากฏครั้งแรกในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เหตุที่บัญญัติเช่นนั้นเพราะเดิมทีรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้าไม่ได้บัญญัติเรื่องการสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ก่อนที่ศาลจะมีคำวินิจฉัยเอาไว้ ประกอบกับรัฐธรรมนูญบัญญัติว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะไม่กระทบต่อกิจการที่ทำได้แล้ว ส่งผลให้สมาชิกสภาที่รู้ว่าตนขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญยังสามารถอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้สมาชิกอาศัยช่วงเวลา

ดังกล่าวกระทำการต่าง ๆ โดยไม่สุจริต รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่ต้องปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง

นับแต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้รับการประกาศใช้ มีคดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของ ส.ส. เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญบ้างแล้ว เช่น กรณีที่ กกต. ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของ ส.ส. พรรคเพื่อไทย เพราะเหตุ *ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล* ซึ่งคดีนี้ศาลได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2562 และต่อมาในวันที่ 13 พฤศจิกายน 2562 ศาลได้อ่านคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยที่ 12/2562)

อีกกรณีหนึ่งเป็นเรื่องของ ส.ส. พรรคอนาคตใหม่ โดย กกต. ได้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเพราะเหตุ *เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน* หรือไม่ โดยศาลได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม 2562 และต่อมาในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562 ศาลได้อ่านคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยที่ 14/2562)

นอกจากนี้ ยังมีกรณีของ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่ง กกต. ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเพราะเหตุว่า *อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่* โดยศาลได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2563 และต่อมาในวันที่ 27 มกราคม 2564 ศาลได้อ่านคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยที่ 1/2564)

สำหรับกรณีของ ส.ว. ก็มีการส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเช่นกัน โดย กกต. ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของ ส.ว. ท่านหนึ่ง สิ้นสุดลงเพราะเหตุว่า *เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ* หรือไม่ โดยคดีนี้ศาลได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม 2562 และต่อมาในวันที่ 10 มิถุนายน 2563 ศาลได้อ่านคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยที่ 8/2563)

จะเห็นได้ว่า เมื่อสมาชิกรัฐสภาเข้าสู่ตำแหน่งไปแล้ว หากมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภาคนใดสิ้นสุดลงหรือไม่ ก็สามารถส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาทุกคนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนของปวงชนชาวไทยมีคุณลักษณะถูกต้องครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้นั่นเอง

การสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของ ส.ส. หรือ ส.ว.

เหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- 1) ลาออกจากความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 2) ขาดคุณสมบัติการมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- 3) มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- 4) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์
- 5) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก
- 6) พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองตามบทของพรรค
- 7) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง
- 8) ขาดประชุมเกินหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุม โดยมิได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

เหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกวุฒิสภา

- 1) ลาออกจากความเป็นสมาชิกวุฒิสภา
- 2) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา
- 3) ขาดประชุมเกินหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุม โดยมิได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา
- 4) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือละเมิดข้อบัญญัติของพรรคการเมือง หรือกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์

* (≥) สัญลักษณ์ไม่น้อยกว่า

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัยหากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฉ้อโกงหรือทุจริตให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้อง "หยุดปฏิบัติหน้าที่"

หากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลง สมาชิกจะพ้นจากตำแหน่งนับแต่ "วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่"

* คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนี้จะมีโทษระงับผลของสมาชิกภาพที่สมาชิกผู้ถูกร้องได้กระทำการไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

1. ประธานสภาผู้แทนราษฎร
2. ประธานวุฒิสภา
3. คณะกรรมการการเลือกตั้ง

1201

0 2142 5074

@occ_th

www.constitutionalcourt.or.th